

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

BỘ TÀI CHÍNH

HỌC VIỆN TÀI CHÍNH



NGUYỄN THANH THỦY

**GIẢI PHÁP HOÀN THIỆN HỆ THỐNG
KIỂM SOÁT NỘI BỘ CỦA TẬP ĐOÀN
ĐIỆN LỰC VIỆT NAM**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

HÀ NỘI - 2017

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
HỌC VIỆN TÀI CHÍNH**

BỘ TÀI CHÍNH



NGUYỄN THANH THỦY

**GIẢI PHÁP HOÀN THIỆN HỆ THỐNG
KIỂM SOÁT NỘI BỘ CỦA TẬP ĐOÀN
ĐIỆN LỰC VIỆT NAM**

Chuyên ngành : Kế toán

Mã số : 62.34.03.01

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

Người hướng dẫn khoa học: 1. TS. LÊ QUANG BÌNH
2. TS. TRẦN ĐÌNH CƯỜNG

HÀ NỘI - 2017

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan bản luận án là công trình nghiên cứu của riêng tôi, các tài liệu, kết quả nêu trong luận án là trung thực và có nguồn gốc rõ ràng.

TÁC GIẢ LUẬN ÁN

Nguyễn Thanh Thủy

LỜI CẢM ƠN

Nghiên cứu sinh xin bày tỏ sự biết ơn sâu sắc tới TS Lê Quang Bính và TS Trần Đình Cường - giáo viên hướng dẫn khoa học, đã nhiệt tình hướng dẫn để Nghiên cứu sinh có thể hoàn thành luận án này.

Nghiên cứu sinh xin trân trọng cảm ơn những ý kiến đóng góp chân thành và quý báu của các nhà khoa học, sự hỗ trợ nhiệt tình của các nhà quản lý tại Công ty mẹ và các công ty thành viên của Tập đoàn Điện lực Việt Nam trong quá trình thu thập tài liệu khi thực hiện luận án. Nghiên cứu sinh xin chân thành cảm ơn Ban Giám đốc Học viện Tài chính, các đồng nghiệp trong khoa Kế toán và bộ môn Lý thuyết Hạch toán kế toán Học viện Tài chính đã tạo mọi điều kiện về vật chất và tinh thần, giúp Nghiên cứu sinh hoàn thành luận án.

Cuối cùng Nghiên cứu sinh xin bày tỏ lời cảm ơn tới gia đình và bạn bè đã động viên, giúp đỡ Nghiên cứu sinh trong suốt quá trình nghiên cứu và hoàn thành luận án của mình.

NGHIÊN CỨU SINH

Nguyễn Thanh Thủy

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN.....	i
LỜI CẢM ƠN.....	ii
DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT.....	vii
DANH MỤC CÁC BẢNG, SƠ ĐỒ.....	viii
MỞ ĐẦU.....	1
CHƯƠNG 1: NHỮNG VẤN ĐỀ LÝ LUẬN CƠ BẢN VỀ HỆ THỐNG KIỂM SOÁT NỘI BỘ TRONG HOẠT ĐỘNG CỦA CÁC TẬP ĐOÀN KINH TẾ NHÀ NƯỚC.....	15
1.1. Khái quát chung về kiểm soát trong quản lý và kiểm soát nội bộ trong doanh nghiệp.....	15
1.1.1. Chức năng kiểm soát trong quản lý.....	15
<i>1.1.1.1. Khái niệm và vai trò của kiểm soát trong quản lý.....</i>	<i>15</i>
<i>1.1.1.2. Các loại kiểm soát.....</i>	<i>17</i>
1.1.2. Những vấn đề chung về kiểm soát nội bộ trong doanh nghiệp.....	19
1.2. Hệ thống kiểm soát nội bộ trong doanh nghiệp.....	23
1.2.1. Khái quát về hệ thống kiểm soát nội bộ trong doanh nghiệp.....	23
1.2.2. Các yếu tố cấu thành hệ thống kiểm soát nội bộ trong doanh nghiệp.....	25
1.2.3. Mối quan hệ giữa hệ thống kiểm soát nội bộ và quản trị rủi ro trong doanh nghiệp.....	29
<i>1.2.3.1. Khái quát về rủi ro và quản trị rủi ro doanh nghiệp.....</i>	<i>29</i>
<i>1.2.3.2. Mối quan hệ giữa quản trị rủi ro doanh nghiệp và hệ thống kiểm soát nội bộ.....</i>	<i>31</i>
1.3. Hệ thống kiểm soát nội bộ trong các Tập đoàn kinh tế Nhà nước.....	32
1.3.1. Tổng quan về Tập đoàn kinh tế Nhà nước.....	32
<i>1.3.1.1. Khái niệm Tập đoàn kinh tế.....</i>	<i>32</i>
<i>1.3.1.2. Vai trò của Tập đoàn kinh tế.....</i>	<i>35</i>
<i>1.3.1.3. Các loại Tập đoàn kinh tế.....</i>	<i>38</i>
1.3.2. Hệ thống kiểm soát nội bộ trong các Tập đoàn kinh tế Nhà nước.....	39
<i>1.3.2.1. Đặc điểm của Tập đoàn kinh tế Nhà nước ảnh hưởng đến việc thiết kế và vận hành hệ thống kiểm soát nội bộ tại Tập đoàn.....</i>	<i>39</i>

1.3.2.2. Các yếu tố cấu thành hệ thống kiểm soát nội bộ trong Tập đoàn kinh tế Nhà nước	43
1.4. Kinh nghiệm xây dựng và hoàn thiện hệ thống kiểm soát nội bộ tại các Tập đoàn kinh tế ở các nước trên thế giới và bài học rút ra cho Việt Nam	59
1.4.1. Khái quát chung về hệ thống kiểm soát nội bộ của Tập đoàn kinh tế tại một số nước trên thế giới.	59
1.4.2. Mô hình hệ thống kiểm soát nội bộ áp dụng theo COSO của Tập đoàn năng lượng Úc và Tập đoàn Điện lực Tokyo.....	63
1.4.3. Bài học kinh nghiệm khi xây dựng và hoàn thiện hệ thống kiểm soát nội bộ cho các Tập đoàn kinh tế tại Việt Nam.....	65
CHƯƠNG 2: THỰC TRẠNG HỆ THỐNG KIỂM SOÁT NỘI BỘ TẠI TẬP ĐOÀN ĐIỆN LỰC VIỆT NAM THỜI GIAN QUA.....	68
2.1. Khái quát về quá trình hình thành, phát triển, đặc điểm chính và các rủi ro trọng yếu ảnh hưởng đến hoạt động của Tập đoàn Điện lực Việt Nam.....	68
2.1.1. Khái quát về quá trình hình thành và phát triển của Tập đoàn Điện lực Việt Nam.....	68
2.1.2. Các đặc điểm chính của Tập đoàn ảnh hưởng đến việc xây dựng và thiết kế hệ thống kiểm soát nội bộ	71
2.1.3. Các rủi ro trọng yếu có thể xảy ra trong quá trình hoạt động của Tập đoàn Điện lực Việt Nam.....	78
2.1.3.1. Các rủi ro ảnh hưởng chung đến hoạt động của cả Tập đoàn.....	78
2.1.3.2. Các rủi ro tại các đơn vị sản xuất điện	81
2.1.3.3. Các rủi ro tại các đơn vị truyền tải điện	84
2.1.3.4. Các rủi ro tại các đơn vị kinh doanh mua bán điện.....	85
2.2. Thực trạng hệ thống kiểm soát nội bộ tại Tập đoàn Điện lực Việt Nam thời gian qua	87
2.2.1. Thực trạng môi trường kiểm soát tại Tập đoàn Điện lực Việt Nam.....	87
2.2.1.1. Đặc thù về quản lý.....	87
2.2.1.2. Về cơ cấu tổ chức của Tập đoàn Điện lực Việt Nam	89
2.2.1.3. Về chính sách nhân sự của Tập đoàn Điện lực Việt Nam	96
2.2.1.4. Về công tác kế hoạch tại Tập đoàn Điện lực Việt Nam.....	99
2.2.1.5. Về Ban kiểm soát	101
2.2.1.6. Về bộ phận kiểm toán nội bộ.....	106

2.2.2. Thực trạng đánh giá rủi ro tại Tập đoàn Điện lực Việt Nam	107
2.2.3. Thực trạng hệ thống thông tin và truyền thông tại Tập đoàn Điện lực Việt Nam....	109
2.2.3.1. <i>Thực trạng hệ thống thông tin toàn doanh nghiệp</i>	109
2.2.3.2. <i>Thực trạng hệ thống thông tin kế toán</i>	111
2.2.4. Thực trạng hoạt động kiểm soát tại Tập đoàn Điện lực Việt Nam.....	116
2.2.4.1. <i>Thực trạng áp dụng các nguyên tắc kiểm soát cơ bản trong việc thiết kế và vận hành các thủ tục kiểm soát tại Tập đoàn Điện lực Việt Nam</i>	116
2.2.4.2. <i>Thực trạng áp dụng các thủ tục kiểm soát cơ bản tại Tập đoàn Điện lực Việt Nam</i>	121
2.2.5. Thực trạng hoạt động giám sát tại Tập đoàn Điện lực Việt Nam.....	128
2.3. Đánh giá thực trạng hệ thống kiểm soát nội bộ tại Tập đoàn Điện lực Việt Nam thời gian qua	130
2.3.1. Ưu điểm của hệ thống kiểm soát nội bộ tại Tập đoàn Điện lực Việt Nam.....	130
2.3.2. Một số tồn tại của hệ thống kiểm soát nội bộ tại Tập đoàn Điện lực Việt Nam.....	133
2.3.3. Nguyên nhân của những tồn tại trong hệ thống kiểm soát nội bộ tại Tập đoàn Điện lực Việt Nam	139
CHƯƠNG 3: GIẢI PHÁP HOÀN THIỆN HỆ THỐNG KIỂM SOÁT NỘI BỘ TẠI TẬP ĐOÀN ĐIỆN LỰC VIỆT NAM	143
3.1. Định hướng phát triển và phương hướng hoàn thiện hệ thống kiểm soát nội bộ tại Tập đoàn Điện lực Việt Nam	143
3.1.1. Thuận lợi và khó khăn trong quá trình hình thành và phát triển của Tập đoàn Điện lực Việt Nam.....	143
3.1.2. Định hướng phát triển của Tập đoàn Điện lực Việt Nam trong thời gian tới.....	148
3.1.3. Phương hướng hoàn thiện hệ thống kiểm soát nội bộ tại Tập đoàn Điện lực Việt Nam	150
3.2. Nguyên tắc và mục tiêu hoàn thiện hệ thống kiểm soát nội bộ tại Tập đoàn Điện lực Việt Nam	152
3.2.1. Những nguyên tắc cơ bản khi hoàn thiện hệ thống kiểm soát nội bộ tại Tập đoàn Điện lực Việt Nam	152
3.2.2. Mục tiêu hoàn thiện hệ thống kiểm soát nội bộ tại Tập đoàn Điện lực Việt Nam	154

3.3. Một số kiến nghị về giải pháp hoàn thiện hệ thống KSNB tại Tập đoàn Điện lực Việt Nam	155
3.3.1. Giải pháp hoàn thiện các nhân tố cơ bản của môi trường kiểm soát tại Tập đoàn Điện lực Việt Nam	155
3.3.1.1. Về đặc thù quản lý.....	156
3.3.1.2. Về cơ cấu tổ chức	158
3.3.1.3. Về chính sách nhân sự	158
3.3.1.4. Về công tác kế hoạch	162
3.3.1.5. Về Ban kiểm soát và kiểm toán nội bộ.....	164
3.3.2. Giải pháp hoàn thiện hoạt động quản trị rủi ro tại Tập đoàn Điện lực Việt Nam.....	167
3.3.3. Giải pháp hoàn thiện hệ thống thông tin và truyền thông tại Tập đoàn Điện lực Việt Nam.....	174
3.3.3.1. Về hệ thống thông tin chung toàn doanh nghiệp	174
3.3.3.2. Về hệ thống thông tin kế toán.....	177
3.3.4. Giải pháp hoàn thiện thủ tục kiểm soát tại Tập đoàn Điện lực Việt Nam.....	178
3.3.4.1. Về các nguyên tắc kiểm soát nói chung.....	179
3.3.4.2. Hoàn thiện kiểm soát người đại diện tại Công ty mẹ Tập đoàn	180
3.3.4.3. Hoàn thiện thủ tục kiểm soát vốn của Công ty mẹ.....	182
3.3.4.4. Hoàn thiện thủ tục kiểm soát với một số rủi ro cụ thể	182
3.3.5. Giải pháp hoàn thiện hoạt động giám sát tại Tập đoàn Điện lực Việt Nam	191
3.4. Điều kiện cần thiết để hoàn thiện Hệ thống kiểm soát nội bộ tại Tập đoàn Điện lực Việt Nam	195
3.4.1. Về phía Nhà nước và các cơ quan chức năng	195
3.4.2. Về phía Tập đoàn Điện lực Việt Nam và các doanh nghiệp thuộc Tập đoàn	197
KẾT LUẬN	200
DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH NGHIÊN CỨU CỦA TÁC GIẢ	202
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	203
PHỤ LỤC	210

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

Ký hiệu	Giải thích từ ngữ
Tiếng Việt	
EVN	Tập đoàn Điện lực Việt Nam
KSNB	Kiểm soát nội bộ
TĐKT	Tập đoàn Kinh tế
TNHH	Trách nhiệm hữu hạn
MTV	Một thành viên
WTO	Tổ chức thương mại thế giới
NĐD	Người đại diện
HĐQT	Hội đồng quản trị
BKS	Ban kiểm soát
HĐTV	Hội đồng thành viên
TGD	Tổng giám đốc
BGD	Ban Giám đốc
TCT	Tổng Công ty
EVN NPT	TCT truyền tải điện Việt Nam
EVN NPC	TCT điện lực miền Bắc
EVN NPC	TCT điện lực miền Trung
EVN SPC	TCT điện lực miền Nam
EVN HANOI	TCT điện lực thành phố Hà Nội
EVN HCMC	TCT điện lực thành phố Hồ Chí Minh
Genco 1	TCT phát điện 1
Genco 2	TCT phát điện 2
Genco 3	TCT phát điện 3
CBCNV	Cán bộ công nhân viên
CNH-HĐH	Công nghiệp hóa - Hiện đại hóa
BCTC	Báo cáo tài chính
Tiếng Anh	
EAA	England Association of Accountant Hội kế toán Anh quốc
AICPA	American Institute of Certificated Public Accountant Viện kiểm toán độc lập Hoa Kỳ
IFAC	The International Federation of Accountant Liên đoàn kế toán quốc tế
COSO	Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission Ủy ban của các tổ chức tài trợ của Ủy ban Treadway
ERP	Enterprise Resource Planning Hệ thống hoạch định nguồn lực doanh nghiệp

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 1.1: Các bộ phận hợp thành hệ thống KSNB theo báo cáo COSO.....	26
Bảng 2.1: Số lượng kiểm soát viên tại Tập đoàn Điện lực Việt Nam.....	102
Bảng 2.2: Số lượng các cuộc kiểm tra kiểm soát được tiến hành tại EVN các năm qua.....	103
Bảng 2.3: Hệ số đòn bẩy tài chính tại thời điểm kết thúc năm tài chính.....	125
Bảng 2.4: Kết quả giảm tổn thất điện năng giai đoạn 2011-2015.....	126
Bảng 3.1: Các tiêu chí để đánh giá chất lượng của hệ thống KSNB.....	193

DANH MỤC CÁC SƠ ĐỒ

Sơ đồ 2.1: Quy trình sản xuất kinh doanh điện năng	81
Sơ đồ 2.2: Lộ trình và thực tế thực hiện thị trường điện cạnh tranh của EVN.....	86
Sơ đồ 2.3: Tổ chức bộ máy quản lý và điều hành công ty mẹ Tập đoàn Điện lực Việt Nam	90
Sơ đồ 2.4: Cơ cấu tổ chức của TCT Truyền tải điện quốc gia	92
Sơ đồ 2.5: Cơ cấu tổ chức của Công ty cổ phần cơ điện miền Trung.....	93
Sơ đồ 2.6: Hệ thống quy chế quản lý nội bộ tại Tập đoàn Điện lực Việt Nam.....	108
Sơ đồ 2.7: Quy trình lập BCTC hợp nhất tại EVN	114
Sơ đồ 3.1: Cơ cấu tổ chức đề xuất cho EVN.....	166
Sơ đồ 3.2: Tổ chức bộ máy quản trị rủi ro tại Công ty mẹ Tập đoàn và các đơn vị thành viên	169
Sơ đồ 3.3: Chu kỳ quản trị rủi ro	170
Sơ đồ 3.4: Khung quản trị rủi ro áp dụng cho doanh nghiệp	173
Sơ đồ 3.5: Quy trình quản trị rủi ro tài chính	183
Sơ đồ 3.6: Quy trình quản trị rủi ro hoạt động	187